

Володимир ГОЛІНА,
 доктор юридичних наук, професор,
 член-кореспондент НАПрН України,
 заслужений діяч науки і техніки України,
 лауреат Державної премії України
 в галузі науки і техніки,
 почесний професор Національного
 юридичного університету
 імені Ярослава Мудрого,
 головний науковий співробітник відділу
 кримінологічних досліджень НДІ вивчення
 проблем злочинності імені академіка
 В. В. Сташиса НАПрН України

УСЕ, ЩО ЗБЕРЕГЛА ПАМ'ЯТЬ: НАРИС ПРО ВАСИЛЯ ЯКОВИЧА ТАЦІЯ

Перша зустріч із Василем Яковичем відбулася майже 60 років тому, у касаційній інстанції Полтавського обласного суду, де я як адвокат Полтавської обласної колегії адвокатів підтримував касаційну (нині – апеляційну) скаргу свого клієнта, а Василь Якович – прокурор відділу по нагляду за розглядом у судах кримінальних справ Полтавської обласної прокуратури, викладав позицію обвинувачення стосовно ґрунтовності чи безпідставності аргументів касаційної скарги з наступними у зв'язку з цим процесуальними наслідками. І якщо до появи у касаційному суді В Я Тація брали участь прокурори середнього і навіть поважного віку, то тут за трибуною стояв 25–26-річний прокурор – молодий красень зі статуєю спортсмена, пишним чубом, стриманими жестами і емоціями. Це вражало. Однак ще більше привертало увагу його ставлення до розгляду справи і до учасників касаційного процесу. Було зрозумілим, що він добре обізнаний зі справою, що розглядається, змістом касаційної скарги щодо законності обґрунтованості вироку суду першої інстанції, аргументів щодо його зміни чи навіть скасування. За наявності істинних доводів прокурор В.Я. Тацій таку скаргу обов'язково підтримував і часто касаційний суд задовольняв касаційну скаргу. Цим я хочу підкреслити, що принцип вищої вірності законності й справедливості був ключовим у життєдіяльності Василя Яковича.

У 1966 р. В. Я. Тацій став аспірантом кафедри кримінального права Харківського юридичного інституту (нині – Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого), а через два роки і я пов'язав своє життя з цією ж кафедрою. Як аспірант спочатку заочного, а потім очного відділення аспірантури я мав певні контакти і з аспірантом останнього року навчання в аспірантурі В. Я. Тацієм. Він готувався до захисту кандидатської дисертації, яку я, як і усі члени ще невеликої на той час кафедри кримінального права, читав. Дисертація була присвячена темі «Кримінальна відповідальність за комерційне посередництво», була захищена Василем Яковичем у 1970 р. Для мене це була перша дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, яку я тримав у своїх руках, вона для мене була зразком з точки зору змісту, оформлення, логіки викладу. Простота і чіткість тексту дисертації, намагання приростити нові знання до предмета дослідження завжди притаманні науковим працям Василя Яковича. Це принципове положення так само значуще і для мене.

Лишилося небагато співробітників університету, хто знає, а точніше, хто ще бачив зруйноване праве крило центрального корпусу юридичного університету. Каркас із червоної цегли нагадував своїми руїнами про страшне минуле – війну і битву за Харків. Але з 1970 р. почалася відбудова цієї частини будівлі вишу. Відповідальним від ректорату за це будівництво був призначений перший проректор інституту Володимир Володимирович Сташис, а керівником будівельного штабу – Василь Якович Тацій. Відбудовувати корпус допомагали добровільні студентські бригади. До недавнього часу на стіні коридору другого поверху відбудованого крила на тлі імітації цегли демонструвалися фотознімки будівельників, серед яких був і Василь Якович. Думаю, що саме тоді विकристалізувався його талант архітектора, який яскраво проявився в оригінальних за архітектурним стилем і дизайном забудовах університету пізніше.

З 1973 по 1987 р. Василь Якович обіймав посаду проректора з наукової роботи Харківського юридичного інституту. За його каденції на цій посаді помітно пожвавилася робота студентських наукових гуртків, активізувалося проведення наукових студентських конференцій на актуальні проблеми держави і права з подальшим виданням збірок студентських робіт, тез доповідей, участь студентів у конкурсах на найбільш цікаву наукову оригінальну студентську роботу, переможці яких отримували дипломи III-І ступенів та ін. Усе це спрямовувалося на перспективу відбору і подальшої підготовки кадрів вищої кваліфікації.

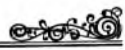

Із зростанням національного і міжнародного рейтингу інституту, про що, до речі, свідчить зміна його назв (Українська державна юридична академія України, Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого), значне збільшення студентського складу, розширення матеріальної бази вишу – усе це потребувало посилення викладацького колективу інституту кадрами вищої категорії. Тому, виступаючи на засіданнях вченої ради інституту, проректор з наукової роботи, а згодом ректор інституту (академії), коректно зауважував викладачам, у тому числі і мені про пришвидшення підготовки до захисту докторської дисертації. Така делікатність і професійна етика спонукала до більш активної праці. Ці делікатність і високий професіоналізм у спілкуванні були виразною характерною ознакою Василя Яковича, добре мотивували викладачів. Тож робота спеціалізованих вчених рад по захисту докторських дисертацій набула темпів, кількість докторів юридичних наук у виші поступово зростала.

1987 рік став для Василя Яковича знаменним. Колективом інституту він був обраний ректором Харківського юридичного інституту, яким керував понад 30 років. Ректорство В.Я. Тація – це без перебільшення епоха ренесансу і в розвитку цього вишу, і загалом юридичної освіти. І справа не лише в тім, що за роки його ректорства значно зросла матеріальна база академії (юридичного університету): побудовано нові навчальні корпуси, студентські гуртожитки, спортивні комплекси із сучасним обладнанням і оснащенням, оригінальні за своєю архітектурною новизною і дизайном Палац студентів і багатоповерхова бібліотека – одна з найкращих в Україні, будівлі санаторію-профілакторію «Березовий гай», житловий будинок для професорсько-викладацького складу вишу, база відпочинку на березі Чорного моря у місті Коктебель «Примор'я» тощо. За його ініціативи відкрито картинну галерею, створено численні спортивні, музичні, танцювальні колективи, тріо бандуристів, які за рівнем виконання концертних номерів не поступалися професійним артистам. Усе це не тільки вражало працівників і студентів, а й усіх, хто мав нагоду долучитися до святкових подій в університеті.

Усі ініціативи Василя Яковича транслиювали духовність і свідомий патріотизм, відданість справі, даючи усім причетним потужний посыл творчої діяльності. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого ставав вже не тільки престижним за обсягом знань і рівнем професіоналізму викладачів закладом вищої освіти, а й духовним осередком і нашого міста, і всієї України. І на чолі цього ренесансного пориву

колективу університету стояв її ректор – доктор юридичних наук, професор, академік НАН України і НАПрН України, Герой України, духовна, талановита людина – Василь Якович Тацій.

Авторитет університету стрімко зростав серед юридичних вишів України. Його інтелектуальний вплив на політичне життя, законотворчість, розвиток юридичної освіти, формування державної політики у сфері боротьби зі злочинністю ставав дедалі відчутнішим, а створення Академії правових наук України (нині – Національна академія правових наук України) і обрання її президентом Василя Яковича Тація ще більше його зміцнили. Припускаю, значущість постаті В.Я. Тація привертала увагу перших осіб нашої держави. Перебуваючи у Харкові, університет відвідували Президенти України Л.Д. Кучма, В.А. Ющенко, П.О. Порошенко, В.О. Зеленський, міністри та інші високопосадовці. Будучи неодноразово присутнім на таких зустрічах, я відкрив для себе ще один талант В.Я. Тація. Він був природженим оратором, майстерно, без зайвих і обтяжливих звеличень він своєю змістовною промовою на честь поважного гостя відразу привертав увагу до суті, змушував дослухатись, бо мова завжди йшла про нагальні проблеми держави і права. Велич людини і громадянина – у добрих справах, турботах про тих, кого навчаєш, з ким працюєш, хто виконує твої накази, реалізує задуми, плани, хто разом з тобою вболіває за досягнення амбітних цілей. Пасіонарність натури Василя Яковича – служіння добру. Це поєднувалося з патріотизмом, діяльною любов'ю до України, до міста Харкова, до малої Батьківщини – міста Полтави.

Ми не були близькими, однак між нами були дружні стосунки. Можливо, це пояснюється тим, що ми разом працювали у м. Полтаві, а потім – на кафедрі кримінального права Харківського юридичного інституту. А можливо, і те, що ми були земляки: він у 1940 р. народився у м. Полтава, а я у 1935 р. у с. Глобино (нині м. Глобино) Глобинського району Полтавської області.

Контактів між нами поза межами професійної діяльності майже не було. Під час зустрічей на різних службових та публічних заходах ми обмінювалися короткими репліками, жартами. А іноді, залежності від ситуації, я та інші, що там були присутні, просили його сфотографуватися, він не відмовлявся. Одне з таких фото, що було зроблене під час міжнародної науково-практичної конференції, яка проходила у 2017 р. у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого, можна побачити у вкладці до цього видання. У 2015 р. на своє 80-річчя із дня народження я запросив ректорат Національного юридичного

університету імені Ярослава Мудрого, директорат НДІ вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України, завідувачів кафедр, колег по роботі, інших гостей. На цій зустрічі Василь Якович привітав мене з ювілеєм, побажав міцного здоров'я і відзначив мій внесок у розвиток Університету, оголосив наказ про нагородження мене почесним знаком (орденом) II ступеня «На відзнаку за заслуги перед університетом». До речі, через два роки я отримав таку нагороду, але I ступеня (2017). Так я став повним кавалером цієї відзнаки (ордена) Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. На фото – повний сил, енергії ректор Університету і ювіляр. Мені цей пам'ятний знімок дорогий.

Плине час... Василь Якович пішов у засвіти. Я не помилюся, якщо процитую слова поета у вільному перекладі: «Який великий світоч розуму загас і чуйне серце битись перестало...».

Іноді, у цей непростий час нашого буття, у певних ситуаціях, мені спливає в пам'яті фраза Василя Яковича: «Хіба ми втратили порозуміння?». І я подумки відповідаю: «Ні, Василь Якович, не втратили».

